EFA. Texte 2008

Τα τηλεοπτικά καθεστώτα

Η τηλεόραση είναι μια θαυμάσια εφεύρεση που έχει προσφέρει αρκετά και που θα μπορούσε να προσφέρει πολύ περισσότερα στον άνθρωπο. Όμως η χρήση της, στον βαθμό που υπακούει σε ολοκληρωτικά πολιτεύματα ή στους νόμους της σημερινής αγοράς, την έχει καταστήσει επιβλαβή. Στην Ελλάδα έχει αποδειχτεί βλαπτική από τα πρώτα βήματά της, καθώς τόσο ο αυταρχισμός της απριλιανής δικτατορίας (τηλεοπτικές επιβιώσεις του οποίου διατηρήθηκαν ως τα μέσα της δεκαετίας του '80) όσο και ο άκρατος φιλελευθερισμός (σε αμφότερες τις εκδοχές του, τη δεξιά και τη «σοσιαλιστική») διαπνέονται από την αυξημένη ανοησία και κακογουστιά των δικτατοριών και του μεταμοντερνισμού της περιφέρειας. Βέβαια από την εποχή της επινόησής της λίγες υπήρξαν οι διαφυγές της τηλεόρασης από αυτά τα δυο καθεστώτα. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι τα πράγματα δεν θα μπορούσαν κάποτε να βελτιωθούν ή ότι την ορθή χρήση της τηλεόρασης δεν θα έπρεπε να την οραματίζεται κανείς.

[Καθώς η εποχή του παραδοσιακού πολιτικού αυταρχισμού φαίνεται να έχει περάσει και η κρατική τηλεόραση έχει σε σημαντικό βαθμό υποταχθεί στους νόμους της ιδιωτικής, ο σημερινός λόγος περί τηλεοράσεως είναι αναγκαστικά λόγος περί ιδιωτικής τηλεοράσεως. Δεν χρειάζεται να αναλύσουμε τη λογική αυτής της τηλεόρασης, τα αποτελέσματα της οποίας τα βιώνουμε καθημερινά: αποτελέσματα που εκπορεύονται από την υπέρτατη αρχή της ακροαματικότητας, για την ακρίβεια από την επιθυμία των ιδιοκτητών της για χρηματικό κέρδος και κοινωνικοπολιτική ισχύ, την ικανοποίηση της οποίας υπηρετεί η ακροαματικότητα.] Θα πρέπει όμως να πούμε ότι δεν χρειάζεται να είναι κανείς βαθύς στοχαστής όσο ο Πόππερ για να αντιληφθεί ότι η υπαγωγή της τηλεόρασης στους νόμους της αγοράς (στη συγκεκριμένη περίπτωση στο κράτος της διαφήμισης, το οποίο έχει αναπτύξει με την τηλεόραση την ολοκληρωτική μορφή του) την έχει μετατρέψει σ' ένα είδος εκουσίου στρατοπέδου συγκεντρώσεως· και ότι η άποψη πως η δημοκρατία, ως συναρτώμενη με την ελεύθερη οικονομία, προϋποθέτει απαραιτήτως και την ελευθερία ιδιωτικοποίησης της τηλεόρασης είναι επικίνδυνη, τουλάχιστον για την εποχή μας, εποχή ασύδοτης επιχειρηματικής ελευθερίας. Γιατί η τηλεόραση είναι μέσο πολύ διαφορετικό απ' ό,τι οι εφημερίδες. Ως εκ της φύσεώς της, αποτελεί σήμερα της εστία της κοινωνικής μας ζωής. [...] Πολύ φοβάμαι ότι η ποικιλόμορφη βία που ασκείται στην ιδιωτική τηλεόραση — η οποία είναι μεγαλύτερη από την όποια άσκηση ελευθερίας επιτελείται με αυτήν — είναι αποτέλεσμα μιας ροπής έμφυτης στη νεοφιλελεύθερη κοσμοαντίληψη.

Νάσος Βαγενάς, *Σημειώσεις από το τέλος του αιώνα* (1999)

1) Présentation en grec 2) traduction du passage entre crochets.